

УДК 504

Мурашова К.О., вихованка Дніпропетровського відділення Малої академії наук України, учениця 10-Б класу

Науковий керівник Бучавий Ю.В. к.б.н., доцент кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»; **Іванець К.Т., керівник гуртка «Основи науково-дослідницької діяльності» КПНЗ «МАНУМ» ДОР»**

Комунальний позашкільний навчальний заклад “Мала академія наук учнівської молоді” Дніпропетровської обласної ради”; Комунальний заклад освіти «Навчально-виховне об’єднання технічного профілю №79 «Загальноосвітній навчальний заклад – Дошкільний навчальний заклад – Позашкільний навчальний заклад» Дніпровської міської ради, м. Дніпро, Україна

РОЗРОБКА АНКЕТИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО РЕГІОНУ

Протягом останніх п’ятдесяти років спеціалісти з різних галузей науки наполегливо характеризують екологічну ситуацію в Україні, як кризову. Прояви цієї кризи ми можемо спостерігати в самих різних сферах життєдіяльності. Поступове усвідомлення серйозності екологічних проблем населення розпочинається після екологічної катастрофи 1986 року на ЧАЕС, коли 7% території України було визнано радіоактивно забрудненою. Але, не дивлячись на це, антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в Україні у 4-5 разів перевищує відповідні показники у розвинутих країнах світу [1, с. 75]. Негативні екологічні наслідки доповнила війна на Донбасі; аномальне маловоддя в річках України; вирубування лісів на Закарпатті; лісові пожежі на Поліссі та приховування інформації про них; незаконний видобуток бурштину; вимирання зникаючих видів тварин і рослин та інші екологічні катастрофи, що частково або повністю спричинені діями або ж бездіяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування [2]. Та тут виникає запитання: чи достатньо усвідомлює сучасний пересічний українець свій власний рівень відповідальності за виникнення небезпечної екологічної ситуації в своїй країні, в області, безпосередньо на території місця проживання?

У зв’язку з цим, метою дослідження стало визначення рівня екологічної свідомості різних верств населення Дніпропетровського регіону.

Приступивши до виконання науково-дослідницької роботи були поставлені наступні завдання: провести аналіз наукових джерел питань визначення понять «екологічної свідомості», «екологічної культури», «екологічної компетентності» та «екологічної поведінки»; ознайомитись з існуючими сучасними методиками з вивчення рівня екологічної свідомості; розробити комплексний опитувальник, анкету для проведення досліджень з визначення рівня екологічної свідомості різних верств населення Дніпропетровського регіону; визначити рівень знань різних верств населення про екологічні проблеми сучасності; визначити взаємозв’язок між рівнем екологічної свідомості та екологічної поведінки; вивчити ступінь участі різних верств населення в екологічній діяльності; порівняти результати власних досліджень з результатами досліджень рівня екологічної свідомості в інших регіонах України та країн ЄС.

Вивчаючи наукові літературні джерела ми з’ясували, що різні науковці трактують поняття «екологічна свідомість» – кожен по-своєму, існує достатньо велика кількість варіантів та єдиного на сьогодні немає. Екологічна свідомість – одне з ключових понять екологічної психології, що означає вищий рівень психічного відображення природного, штучного, соціального середовища та внутрішнього світу людини, саморегуляцію даного відображення та усвідомлення місця і ролі людини у реальному світі. Екологічна свідомість відрізняється від свідомості як такої тим, що вона насичена екологічним змістом і є

сукупністю екологічних уявлень, які формують суб'єктивне відношення людини перш за все до природи середовища. Екологічна свідомість в найширшому сенсі представляє з себе сферу суспільного і індивідуального свідомості, пов'язану з відображенням природи, як частини буття. В той же час екологічна свідомість, формулюється, як здатність розуміння нерозривного зв'язку людської спільноти з природою, залежність благополуччя людей від цілісності і порівняльної незмінності природного середовища і використання цього розуміння в практичній діяльності [2].

Для успішного масштабного, швидкого опитування представників різних верств населення Дніпропетровського регіону ми розробили анкету, яку було викладено на Google Форм. Анкета складається з трьох блоків, спрямованих на виявлення трьох основних компонентів екологічної свідомості: екологічних почуттів; екологічної поведінки; екологічної діяльності.

Отримані результати опитування будуть порівняні з даними двох соціопитувань: соціологічне опитування щодо ставлення громадян України до довкілля, яке проводилось Соціологічною агенцією «Фама» на замовлення Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля» (травень 2018 року; в рамках проекту «Екологічно свідомий громадянин – запорука успішного виконання Угоди про асоціацію» за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках грантового компоненту проекту Громадська синергія), а також соціологічне опитування щодо ставлення громадян ЄС до довкілля, яке регулярно проводиться Євробарометром (листопад 2017 року).

На підставі отриманих даних плануємо розробити план заходів для різних верств населення Дніпропетровського регіону з метою розвитку екологічної свідомості на підставі загальнолюдських цінностей, екологічно чистого виробництва та споживання, екологічного виховання населення.

Перелік посилань

1. Хвесик М. А., Степаненко А. В. Екологічна криза в Україні: соціально-економічні наслідки та шляхи її подолання // Економіка України – 2014. – № 1. – С. 74-86.

2. Кодола Богдана Екологічна свідомість: екологічні права, дотримання яких варто вимагати // Всеукраїнське щотижневє професійне юридичне видання “Юридична газета onlin” [Електронний ресурс] Режим доступу <http://jur-gazeta.com/publications/practice/ekologichne-pravo-turistichne-pravo/ekologichna-svidomist-ekologichni-prava-dotrimannya-yakih-var-to-vimagati.html>

3. Короткий курс лекцій з дисципліни «Соціальна екологія». [Електронний ресурс] Режим доступу https://studme.com.ua/158407204132/ekologiya/sotsialnaya_ekologiya.htm